

Regional motstand mot skogvern på statsgrunn - Holmvassdalen i Nordland.

Jostein Lorås - Høgskolen i Nesna

Siw Elin Eidissen - Høgskolen i Nesna

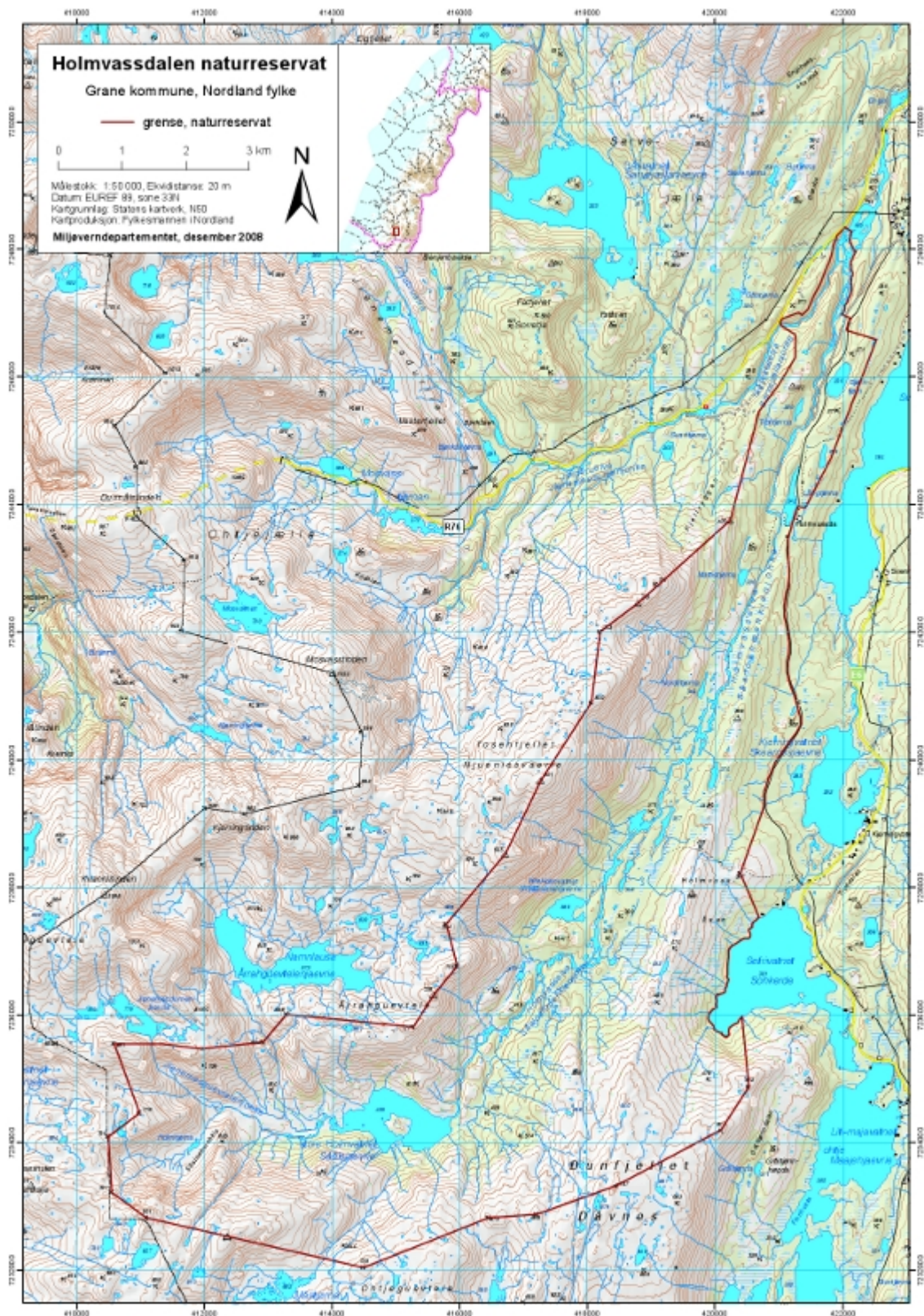

Innledning

Tidlig i 1980-åra begynte biologer å undersøke de nye driftsformene i skogbruket og konsekvensene for naturmiljøet. Det ble klart at det biologiske mangfoldet var blitt redusert siden mange arter var avhengige av gammel skog for å overleve. De første rødlistene over truede arter så dagens lys, og myndighetene iverksatte prosesser for å verne skogarealer. Det ble gjennomført flere runder med barskogvern. Forskningen rundt artenes habitatkrav i skog ble intensivert i 1990-åra, og konklusjonen tilsa at minimum 4,6 prosent produktiv gammelskog måtte vernes for at mangfoldet kunne opprettholdes^[Sluttnote 1]. I 2004 bestemte Stortinget at tapet av biologisk mangfold skulle stanses innen 2010, og at vern av mer skog var viktig for å nå målet. I dag er det klart at denne målsettingen ikke ble oppfylt. Omtrent 2 prosent av landets gammelskoger er nå underlagt et formelt vern.

Ett av de områdene som det har vært mest strid om vedrørende barskogvern, er Holmvassdalen naturreservat i Grane i Nordland. Området er ca 60 km², og ligger på Statskogs grunn vest for Børgefjell nasjonalpark og er en del av nedslagsfeltet til Vefsna-vassdraget, se figur 1. 19. desember 2008 ble reservatet opprettet. Det har en langstrakt utforming og omfatter gradienten fra dalbunn til snaufjell, i spennet fra omlag 160 til 900 meter over havet. Hele nedbørsfeltet er inkludert. I bunnen renner Holmvasselva, og langs elva ligger flere tjern i ulike skog- og myrhabitater. Et karakteristisk trekk ved Holmvassdalen, er den kalkholdige bergrunnen^[Sluttnote 2]. Kalkårene skjærer sammenhengende gjennom hele dalføret opp til snaufjell. Vegetasjonen er til dels svært rik i de delene hvor kalkinnslaget er stort. Et annet typisk trekk er de tverrstilte kalkinnslagene som skaper en mosaikk av mange ulike vegetasjonstyper, som er gunstig for artsvariasjonen. Størstedelen av den produktive skogen ligger under 300 meter over havet. I de kalkrike delene dominerer kompakt høgstaudegranskog, men lange strekninger med kalkpåvirket fjellbjørkeskog fins også. Rikmyrer og ekstremrikmyrer av varierende størrelse ligger spredt utover i landskapet. Langs Holmvasselva fins en del fuktig granskog som best kan beskrives som boreal regnskog.

Stortinget bestemte for snart ti år siden at vern av skog i betydelig grad skal skje på statlige arealer^[Sluttnote 3], i tillegg til det frivillige vernet på privat grunn. Det påhviler altså Statskog et spesielt ansvar for å sette av viktige arealer til fredning etter Naturmangfoldloven, noe som er en konsekvens av en omfattende samarbeidsavtale mellom Statskog SF og Direktoratet for naturforvaltning fra 2004^[Sluttnote 4]. I henhold til anbefalingene fra den faglige evalueringen av NINA/Skogforsk var Holmvassdalen et prioritert område i verneprosessen på statsgrunn. Holmvassdalen oppfylte alle kvalitative krav i regjeringens miljøvernpolitikk og innfridde de momenter som de sentrale konklusjonene i evalueringen av skogfredning omfattet. Likevel viser saken om Holmvassdalen i Nordland at arealvern av skog innebærer tunge prosesser. Selv om store naturverdier er kjent, kan det ta det svært lang tid før et formelt vern er på plass. Vedtaket om fredning i 2008 ble i forkant motarbeidet av grunneier Statskog, Grane kommune, trevareindustrien og fylkesmannens landbruksavdeling over en årrekke. Dette inviterer til å se nærmere på dynamikken i den langvarige prosessen fram mot vern av Holmvassdalen. Hvilken rolle spilte Statskog som grunneier i organiseringen av regional motstand, hvordan fremmet de sine argumenter og hva ble oppnådd?

Figur 1: Kart som viser verneområdet Holmvassdalen i Nordland.

Kritikk og konfliktlinjer

I media ble Statskog kritisert tidlig i 1990-åra for å ha hogd skogen for hardt mange steder på Helgeland [Sluttnote 5]. Kritikken kom fra naturvernere, jegere og andre friluftsfolk, men også fra faglig hold var det innvendinger i betydelig grad [Sluttnote 6]. De samiske reindriftsmiljøene i grensestrøkene mellom Nord-Trøndelag og Nordland var også kritiske [Sluttnote 7]. En av dem som var aller mest kritisk til Statskogs hogstmetoder på faglig grunnlag, var pensjonert forskningsleder Einar Grannes fra Vefsn. Allerede tidlig i 1970-åra hadde han i leserbrev kritisert Statskogs snauhogster i Eiterådalen i Vefsn og i Svenningdalen i Grane [Sluttnote 8]. Han mente at hogstflatene var urimelig store og at landskapet ble rasert ved at absolutt alle trærne ble hogget. Videre kritiserte han byggingen av skogsveier over myr og gjennom fjellskjæringer uten at landskapets myke verdier ble tatt hensyn til. På lokalplanet i Grane og Vefsn kommuner fantes ingen som på det tidspunkt støttet kritikken, noe som Grannes mente

nettopp kunne tilskrives manglende faglig innsikt. Grannes påpekte at fagfolk i skogbruket hadde mye å lære, men at læreperioden lot til å være svært lang. Nyutdannede var etter hans mening alt for ensidig opptatt av økonomi, produksjon og rasjonalisering [Sluttnote 9].

I flere leserinnlegg i lokalavisa høsten 1993 kritiserte Einar Grannes Statskogs hogstmetoder i gammelskogen og antydte også at drifter i verdifulle skogområder var framskyndet ved trusselen om at de kunne bli vernet. På det grunnlag uttalte han: *"Derfor er det svært viktig at en våken, lokal opinion lar høre fra seg, og ikke bare som samtaletema"* [Sluttnote 10]. Samtidig gjentok han kritikken av egne rekker og skrev: *"Om enkelte skogbrukere på høyere og midlere utdanningsnivå kan en med rette si at de 'ser ikke skogen for bare trær'. De er opplært til å vurdere alle tiltak i skogen etter strenge økonomiske prinsipper"*. Naturopplevelsen stod utvilsomt mest i fokus i begynnelsen av 1990-tallet og en hegnet om 'urskogen', spesielt store grove trær som ga inntrykk av urørthet og opprinnelig natur. Gardbruker Steinar Lund fra Grane uttalte i et intervju i lokalavisa at *"ikke før du har gått inn i skogen og følt stemninga her, kan du forstå denne opplevelsen"* [Sluttnote 11]. Argumentasjon for bevaring av det biologiske mangfoldet eksisterte ikke lokalt, med unntak av Einar Grannes som foreløpig stod alene når det gjaldt å forsvare artene mot flatehogstens virkninger. Han var opptatt av livet i naturen og artenes miljøkrav, og uttrykte oppfatninger som grenset til en dypøkologisk forståelse av relasjonen menneske - natur [Sluttnote 12].

Daværende forvaltningssjef i Statskog Nordland, Eilif Mevassvik, oppfordret derimot publikum om å holde følelser og fakta fra hverandre i debatten om skogforvaltning og representerte derfor et kalkulerende teknisk-administrativt syn på utnyttelsen av naturen [Sluttnote 13]. En slik forståelse betrakter dyr, planter og naturobjekter som verdifulle bare i den grad de fyller en funksjon som ressurser for mennesket. Naturen blir oppfattet som en tjener, noe som skal forbrukes og derfor må beherskes. Det betyr at det i prinsippet også er likegyldig om arter blir utryddet, så fremt de ikke kan tjene mennesket på en eller annen måte. Et manifest uttrykk for denne holdningen var den store grana 'Laksforskongen', som ble felt på statsgrunn rundt 1990 i nærheten av Bjordalen i Grane. Rotstokken av dette enorme treet, som målte 33,1 meter og rommet 6,54 kubikkmeter, ble lakkert og reist på sokkel som et symbol på menneskets herredømme over naturen. Tidligere skogfullmektig i Statskog, Erling Wengstad fra Vefsn, opplyser at han sparte 'Laksforskongen' og noen andre svære grantrær som stod like ved, men at hans etterfølger lot alle de store trærne hogge da han tiltrådte stillingen [Sluttnote 14]. Det kan tyde på at Statskogs forvaltning av skogen var et resultat av subjektive vurderinger og at foretaket ikke hadde noen felles forståelse av driftsopplegget. Den enkelte fullmektig avgjorde derfor om verdifulle miljøer skulle spares eller ikke.

Direktoratet for naturforvaltning og Statskog på kollisjonskurs

Miljøvernmyndighetene satte i gang arbeidet med planer for skogvern på vegne av Stortinget i 1980-åra [Sluttnote 15]. Dette ga støtet til en landsomfattende registrering av verneverdige skoger i perioden 1984 -1993, utført av Norsk institutt for naturforskning (NINA) på oppdrag av Miljøverndepartementet. I juli 1990 ble utarbeidelse av en verneplan for barskog klarert av regjeringen Syse. Litt senere, i februar 1991, utvidet regjeringen Brundtland omfanget og bebudet at det ville komme en egen stortingsmelding om barskogvern. Fylkesmannen i Nordland, som regionalt statlig organ, hadde som rolle å utrede verneverdier, næringsinteresser og andre samfunnsinteresser for området og utarbeide et utkast til verneplan. Dette var et oppdrag direkte utledet av Stortingets behandling av den neste meldinga [Sluttnote 16]. Fylkesmannen som utreder inviterte kommunene, lokale og regionale skogbruksetater, Statskog og andre til å komme med innspill om egnede lokaliteter for vurdering, men det var lite respons. Senere på 1990-tallet kom en ny runde med barskogvern og NINA var gitt i oppdrag å kartlegge og foreta vurderinger av verneverdier skogarealer [Sluttnote 17].

I 1995 satte Statskog i gang registreringer av nøkkelbiotoper i Holmvassdalen som alternativ til vern, siden området var å regne som mulig kandidat til det kommende barskogvernet. Arbeidet ble utført av biologer i 'Siste Sjanse'. Registreringene var del av et landsomfattende forsøksprosjekt under 'Levende Skog'. I førerretet for tiltaket stod eierorganisasjoner, landbruks- og miljøverndepartementene og trelast- og treforedlingsindustrien. Fire områder i landet ble valgt ut og ett av dem lå i Grane og omfattet Holmvassdalen som sentralt midtpunkt. Fredning av skog etter naturvernloven var ikke en del av prosjektets intensjoner, men tanken var å utvikle en forvaltning som skulle erstatte behovet for vern. Et areal på ca 25.000 daa ble følgelig gjenstand for kartlegging av nøkkelbiotoper, dvs. små avgrensede arealer i skogen med viktige dokumenterte naturverdier. Intensjonen var å utvikle en modell som skulle ivareta kravene til et bærekraftig skogbruk, siden det utenlandske markedet stilte klare miljøkrav til papir- og trelastprodukter. Dermed kan det reises spørsmål om den egentlige årsaken til Statskogs registreringsarbeid var økonomisk motivert og ikke hovedsaklig et ønske om bevaring av arter og naturtyper.

Parallelt med Statskogs registreringsarbeid gjennomførte Direktoratet for naturforvaltning (DN) egne undersøkelser ved hjelp av Norsk Institutt for Naturforskning (NINA). Beskrivelse av skogstruktur og registreringer av flora var metodiske tilnærminger til kunnskap om området. Det kan tyde på at DN oppfattet Statskogs forsøk på å unngå vern av området som uheldig og direktoratets initiativ kom derfor i direkte konflikt med Statskogs interesser. Det ble vanskeligere å legitimere hogst i det samme område, siden store naturverdier ble dokumentert utover Statskogs egne nøkkelbiotoper. Biologene i 'Siste Sjanse' hadde også funnet fram til det samme området som NINA hadde registrert og de foreslo en nøkkelbiotop på flere hundre dekar [Sluttnote 18]. Dette ble imidlertid ikke akseptert av Statskogs ledelse i Mosjøen og biotopen ble fristilt for hogst. I dette tilfellet hadde Statskogs egne registreringer utført av skogfullmektige og skogsarbeidere forrang, noe som viser at biologenes kunnskap ble oversett når de økonomiske interessene ble for sterke.

En annen stor biotop ble kartfestet i et område hvor Statskog planla skogsbilveg i Holmvassdalen.

Dette ble heller ikke akseptert av ledelsen i Mosjøen, og den ca 500 meter lange nøkkelbiotopen forsvant helt da bilvegen senere ble bygd tvers gjennom den. Senere ble biotopen fjernet fra Statskogs driftskart og hogst utført langs deler av veien. Biolog Arnodd Håpnes, som ledet registreringsarbeidet i regi av 'Siste Sjanse', ble overtalt av Statskogs skogsjef i Nordland til å akseptere at skogsbilvegen ble bygget gjennom nøkkelbiotopen, selv om det ikke kunne forsvares på biologisk grunnlag [Sluttnote 19]. En annen og betydelig faglig svakhet ved utprøvingen av 'Levende Skog' og Statskogs driftsopplegg i tilknytning til dette, var arealkrevende fuglearters habitatkrav, som kom i direkte konflikt med foretakets hogstplaner.

I sum viser dette at Statskogs registreringsarbeid ikke strakk til for å bevare artsmangfoldet, siden svært verdifulle arealer med gammel skog på kalkgrunn kunne bli hogd og anlagt veg gjennom. Hensynet til det biologiske mangfoldet forsvant dersom nøkkelbiotopene ble for store eller lå i de delene av skogen som hindret vegbygging. Registreringene foretatt av 'Siste Sjanse' viste arealvariasjon på 30-300 daa for nøkkelbiotopene, mens Statskogs egne registreringer begrenset arealet til 10-100 daa [Sluttnote 20]. Statskogs ledelse i Mosjøen hadde ansvaret for at arbeidet i forsøksområdet skulle oppfylle intensjonene, som igjen skulle gi grunnlag for å utvikle 'Levende Skog'-standardene. Derfor var det viktig for Statskog å ha kontroll med utfallet av registreringene i Holmvassdalen og gjennom det å minimalisere nøkkelbiotopenes størrelse. Foretaket var allerede på dette tidspunkt på klar kollisjonskurs med Stortingets føringer om bevaring av prioriterte områder, men i klar takt med skogbrukets interesser. En skal ikke se bort fra at registreringsprosjektet på dette tidspunktet var begynt å bli noe prestisjefyllt for Statskog og for skogbruksnæringa for øvrig. Mye stod på spill siden Holmvassdalen var en av prøvesteinene for utviklingen av prosjektet 'Levende Skog'.

NINAs registreringer førte til at betydelige arealer i Holmvassdalen ble klassifisert som sterkt verneverdig, [Sluttnote 21]. noe som også ble resultatet to år senere da Direktoratet for Naturforvaltning bevilget midler til at enda større arealer ble registrert [Sluttnote 22]. Det viser at Direktoratet var entydig skeptiske til Statskogs pågående arbeid i Holmvassdalen, og at en ønsket å undersøke det naturfaglige grunnlaget ytterligere. Et område på 2800 daa ble på grunnlag av registreringene foreslått vernet av Fylkesmannen, men ble relativt raskt frigitt igjen. Dette var hovedsakelig begrunnet i fylkesskogsjef Ørnulf Kibsgaards gjentakelse om Holmvassdalens store verdi som 'Levende Skog' - prosjekt [Sluttnote 23]. Kibsgård representerte skogbruksmyndighetene i det rådgivende barskogutvalget, og hadde følgelig nære forbindelser til landbruksdepartementet, som hadde bidratt med betydelige midler til etablering av forsøksområdene i 'Levende Skog'. Alle landets skogbruksmiljøer, med Norges Skogeierforbund og Statskog i førersetet, hadde store forventninger til utviklingen av 'Levende skog' - standardene. Derfor stod adskillig på spill for fylkets skogbruksmyndigheter.

Evaluering av hogstplaner

En av de måtene Statskog forsøkte å argumentere mot vern av Holmvassdalen på, var lanseringen av en såkalt landskapsøkologisk plan for forsøksområdet. I følge Statskog skulle skogen i Holmvassdalen drives over ti år. Ledelsen i Mosjøen hevdet at miljøplanleggingen som var gjennomført, var god nok for å ivareta naturverdiene i området. Men alt tydet på at det manglet faglig dekning for å hevde dette synet. Arnodd Håpnes, som hadde ledet registreringsarbeidet for 'Siste Sjanse' i 1995 i området, ble senere ansatt i WWF som rådgiver i skogspørsmål. Gjennom flere dagers feltarbeid i forsøksområdet hadde han førstehånds kunnskap om naturverdiene og områdets økologiske funksjoner. Håpnes ble stilt spørsmål om sitt syn på Statskogs landskapsøkologiske plan i Holmvassdalen, slik den var utformet og på måten den var planlagt gjennomført. Han påpekte da at Statskog trakk resultatene fra prøveprosjektet altfor langt, og at miljøhensyn til dels var underordnet næringspolitikk [Sluttnote 24]. Håpnes framholdt en rekke forhold som tilsa at den landskapsøkologiske planen fra 1996 ikke var fullverdig, blant annet fordi en slik plan krevde atskillig større arealer enn det prosjektet la til grunn. Videre var ikke vern en del av prosjektet, noe som alltid måtte vurderes i landskapsøkologisk planlegging. I tillegg var mye ny forskning framkommet siden 1996, som ikke var implementert i planen. Dette og flere andre alvorlige svakheter og mangler heftet altså ved Statskogs driftsopplegg i Holmvassdalen. Kunnskapsgrunnlaget for Statskogs landskapsøkologiske plan var kort og godt foreldet. Ifølge Arnodd Håpnes måtte det nødvendigvis innebære en annen skogforvaltning og andre vurderinger enn det forsøksprosjektet la til grunn.

Det neste forsøket for å legitimere hogst i Holmvassdalen skjedde i regi av Fylkesmannen i Nordland, som utarbeidet et miljø- og evalueringsprogram, hvor effekten på artsmangfoldet skulle undersøkes etter 10 års drift. Ei arbeidsgruppe ble satt ned, representert ved Fylkesmannen, Vefsn, Grane og Hattfjelldal kommuner, Skogeierforeningen Nord, Kurs- og ressurscenteret ved Vefsn landbruksskole og Statskog Nordland. Dette skulle gi prosjektet faglig autoritet. Det var utvilsomt store forventninger til prosjektet fra skogbrukshold og nærmere en million kroner ble sprøytet inn. Det var ambisiøst og tok mål av seg til å bli det største skog- og miljøprosjektet noen gang på Helgeland [Sluttnote 25]. Men utmarksavdelinga i Statskog ble ikke invitert til oppstartmøtet. Ansatte i avdelinga kunne fortelle at de måtte få informasjon fra møtet via omveger [Sluttnote 26]. Stedfestet kunnskap om tiurleiker, hønehaukreir og andre viltbiotoper kunne true alle planer om hogst og veg, både i Holmvassdalen og andre steder, og måtte derfor holdes unna saksbehandlingen. Utestegning av foretakets egen lokalkunnskap om natur- og miljøverdier var en oppsiktsvekkende strategi fra ledelsen i Mosjøen. Martin Håker arbeidet som utmarksfullmektig i Grane for Statskog i perioden 1971-2005 og hevder at han generelt ble tatt lite med på råd. Det var også lite informasjon på forhånd om hvilke nye områder som skulle hogges. Fylkesmannen, som i utgangspunktet hadde støttet Statskogs driftopplegg, og som foreslo miljø- og evalueringsprogrammet, innrømmet i ettertid at dette initiativet kom i direkte konflikt med Stortingets føringer og regjeringens arbeid med utvidet skogvern [Sluttnote 27]. Prosjektet rant derfor bort i sand uten at det noen gang begynte å virke.

Høringsuttalelser til verneforslaget

Etter fylkesmannens mislykkede forsøk på å legitimere hogst i området, måtte Statskog foreløpig gi opp forsøket på å punktere gammelskogen i Holmvassdalen. Direktoratet ønsket mer kunnskap om de naturfaglige verdiene i området, og det ble etter hvert klart at et enda større område kunne nomineres til den nye runden med barskogvern. Fylkesmannen fikk beskjed om å bestille kartlegging av naturverdiene i hele dalføret og registrantene i 'Siste Sjanse' fikk i oppdrag å påvise arter, naturtyper og annet innen et kartfestet område. Arbeidet ble utført med over 10 dagsverk og munnet ut i en rapport som omfattet et areal på hele ca 60 kvadratkilometer. Med noen mindre grensejusteringer ble det store området sendt på lokal høring av Fylkesmannen i Nordland.

Fellesforbundet på Helgeland med klubbledelsen ved Bergene Holm Nesbruket i Mosjøen i spissen, Nord-Norges største sagbruk, sekunderte næringsutvalget i Grane og hevdet at råstoffgrunnlaget for bedriften ble ødelagt dersom Holmvassdalen ble vernet[Sluttnote 29]. Statskogs egne tall dannet bakgrunn for påstanden. Det ble også poengtert fra klubblederen, at en hadde en særdeles seriøs eier som var sterkt opptatt av å satse på bruket og å videreutvikle bedriften. Seinhøsten 2008 ble sagbruket likevel lagt ned av den samme eieren, som følge av den negative konjunkturutviklingen og en langvarig strid med kommunen om regulering av brukets eiendom i Mosjøen[Sluttnote 30]. Tilgangen på tømmer var også nevnt som en årsak, mens den såkalte fredningstrusselen var fullstendig underordnet i denne forbindelsen. Dette kom klart fram av bedriftens pressemelding som varslet nedleggelsen (sitat): *"liten og uforutsigbar tømmertilgang (avvirkningsvolum, fredningstrussel, utsortering, eksport ut av fylket, transportkostnader, tømmerpriser, m.m.)"*[Sluttnote 31]. Det viser at spørsmålet om skogvern nærmest ble oppfattet som uvesentlig av bedriftsledelsen for sagbrukets videre eksistens, men representanter fra Fellesforbundet på Helgeland ga skogvernet hovedskylden[Sluttnote 32].

Fylkeskommunen igangsatte et utredningsarbeid som skulle vise konsekvensene av vern på statsgrunn flere andre steder i Nordland[Sluttnote 33]. Utredningen skulle danne bakgrunn for fylkeskommunens høringsuttalelse, som senere munnet ut i et ønske om å fjerne Holmvassdalen fra verneplanen. Dette ønsket var identisk med trelastindustriens anbefalinger, som med unison stemme forlangte det samme. Det hersket ingen tvil om at motstanderne av vern ved høringen av verneforslaget mobiliserte voldsomt for å hindre en anbefaling om vern fra Fylkesmannen. De fikk med seg store og små aktører og skogentreprenører i regionen som alle motsatte seg fredning. Til og med bondelaget i Brønnøy var mot, noe som viser at nettverkene mellom skogbruk og andre landbruksnæringer var tette og jobbet sammen. Samarbeidet mellom skogsjefer, Fylkesmannens landbruksavdeling, skogindustrien og Statskogs ledelse i Mosjøen ble stadig mer iøynefallende. Mye skogbruksfaglig og politisk makt var samlet på få hender og de beslutningene som ble gjort, fikk avgjørende konsekvenser for ivaretagelsen av det biologiske mangfoldet, ikke bare i Holmvassdalen, men for en hel region.

Tilrådommen fra Fylkesmannen om vern av Holmvassdalen ble forsinket på grunn av indre uenighet mellom miljøvernavdelinga og landbruksavdelinga. For sistnevnte stod mye prestisje på spill for enkeltpersoner som systematisk hadde motarbeidet et vern av området. De ønsket primært å ta ut den nedre og nordligste delen av dalen der forekomstene av rødlistearter og andre verneverdier er størst og der flest kubikkmeter skog står. Men de måtte tone flagg i siste runde. Saken sirkulerte flere ganger mellom avdelingene og det var med nød og neppe at miljøvernavdelinga fikk gjennom en anbefaling om vern til Direktoratet for naturforvaltning. Samlet vurderte Fylkesmannen til sist de næringsmessige konsekvensene som akseptable i forhold til at områdets verneverdier i stedet skulle gå tapt.

Da det ble kjent at Fylkesmannen tilrødde vern av Holmvassdalen, begynte en ny mobilisering fra motstanderne. Kun et par dager etter at Fylkesmannens innstilling var kjent, rykket Statskogs ledelse i Mosjøen ut i lokalavisa og mente det fortsatt var mulig å hindre at Holmvassdalen ble vernet[Sluttnote 34]. På den annen side jublet Geir Johnny Mathisen, lederen i Vefsn Jeger- og Fiskerforening, med nærmere 500 medlemmer i ryggen, over Fylkesmannens anbefaling om vern[Sluttnote 35]. Det viser at på langt nær alle var enige i Statskog Nordlands motstand mot vern i Holmvassdalen, og at saken førte til meningsbrytning og splittelser i lokalsamfunnet. Statskogs regionale ledelse hadde ved flere anledninger uttrykt at naturvern representerte lokale særinteresser, men Vefsn JFF sine uttalelser, både gjennom media og høringsbrev, tilbakeviste denne påstanden en gang for alle. Foreninga poengterte at *"tidligere skogsdrift ikke må benyttes som argument for å ta ut den skogen som står igjen"*[Sluttnote 36]. Foreningen mente at utøvelsen av jakt og fiske ikke ville forringe naturen, og at det heller ville være et aktivum for å komme ut og se det praktfulle området.

Politisk kampanje mot vern

Ordførerne i Hattfjelldal og i Vefsn mente at Fylkesmannen hadde vært utrolig arrogant som ønsket vern av Holmvassdalen[Sluttnote 37]. De var også kritiske til Fylkesmannens framgangsmåte i saken, selv om konklusjonen var basert på en forutgående omfattende høringsprosess hvor alle ble invitert til å legge fram sitt syn. Ordførerne påstod feilaktig at ti prosent av skogen på Helgeland allerede var vernet, og de beklaget samtidig at Direktoratet for naturforvaltning nylig hadde videresendt vernesaken til Miljøverndepartementet (MD) med tilrådom om vern. Tidligere hadde Helgeland regionråd sendt et brev til MD om at ti prosent av den produktive skogen på Helgeland var vernet i en eller annen form[Sluttnote 38]. Helgeland skogselskap, kjent for å ha mye faglig ballast, hadde til og med hevdet dette i sin høringsuttalelse[Sluttnote 39]. Den feilaktige opplysningen var opplyst av Statskog Nordland i et brev sendt til vernemyndighetene, men den ble ukritisk brukt av alle som ville vernet til livs. Desinformasjon var utvilsomt en del av kampanjen som skogbruksinteressene iverksatte for å motarbeide vernet av Holmvassdalen.

Direktoratet for naturforvaltning skrev imidlertid på sine nettsider at det var gjort en grundig vurdering av verneforslaget og at godt dokumenterte verneverdier i området var tillagt meget stor vekt. Et annet svært viktig moment som begrunnet vernet, var den tidligere hogsten på indre Helgeland som langt

oversteg tilveksten: *"Problemene med mangel på virke til trebasert industri på Helgeland skyldes i stor grad tidligere overavvirkning og disse problemene kan uansett ikke løses med virkesressursene i Holmvassdalen"*[Sluttnote 40]. Statskog Nordland og det tidligere statseide Nesbruket hadde siden 1950-tallet drevet en intens overavvirkning på store deler av sine eiendommer på Helgeland. Regionen hadde vært en gullgrube for trelastindustrien over flere tiår, men nå begynte virkesmangelen å melde seg for fullt. Beregninger viste dessuten at det enda ville ta 35 år før de første granplantefeltene til Statskog på indre Helgeland var hogstmodne[Sluttnote 41]. Ordførerne i Vefsn og Hattfjelldal var derfor beredt til å ofre naturverdiene i Holmvassdalen for noen få måneders drift av sagbruket til Bergene Holm Nesbruket. Dette ble fulgt opp av stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet, Tor-Arne Strøm, som uttrykte bekymring for råstoffgrunnlaget og arbeidsplassene, om skogen i Holmvassdalen ble vernet[Sluttnote 42]. Fylkesleder i Senterpartiet, Janne Sjelmo Nordås, var også svært negativ og uttalte at mer vern var *'totalt uakseptabelt'*[Sluttnote 43]. Sjelmo krevde at fredningsarealet i Holmvassdalen måtte reduseres og hevdet at arbeidsplassene i treforedlingsindustrien kunne gå tapt om området ble vernet[Sluttnote 44]. De mange utspillene tyder på at fremtredende politikere fra regionen var del av en kampanje mot vern på et prinsipielt grunnlag.

Stortingsrepresentant for Kristelig folkeparti fra Nordland, Jan Sahl, engasjerte seg på vegne av trelastindustrien, og ville tillate hogst i den nordlige delen, som var svært viktig for det biologiske mangfoldet[Sluttnote 45]. Han gjentok feilinformasjonen om at ti prosent av den produktive skogen i Nordland var vernet, mens direktoratets offisielle tall viste i underkant av to prosent[Sluttnote 46]. Sahl påstod videre at det handlet om å sikre tømmertilgangen til Bergene Holm Nesbruket, noe som virket underlig, siden Statskog hadde bebudet at uttaket av skog i Holmvassdalen nå skulle skje over 35 år i stedet for tidligere ti år. Jan Sahl var i møte med Miljøverndepartementet for å hindre vern av Holmvassdalen. Kristelig Folkeparti besatte ministerposten i departementet, og Sahl hadde mulighet til å påvirke den langt yngre ministeren, Knut Arild Hareide, til å utsette vernet av Holmvassdalen.

Få stemmer talte mot den massive og ensidige påvirkningen fra næringsinteressene. Venstre-politikeren Franziska Wika fra Vefsn ønsket imidlertid å ta et skikkelig oppgjør med det hun kalte vernehets, spesielt fra ordførerne i regionen[Sluttnote 47]. Hennes påstand var at vernemotstanderne drev en koordinert hets mot alt som het vern, enten det var tale om vern av Vefsn-vassdraget, bjørnejakta i Grane eller skogvern i Holmvassdalen. Wika betraktet miljøvern som viktig og begrunnet sitt standpunkt i menneskets overforbruk av naturen som blant annet førte til at verneverdige *"skatter"* gikk tapt. Derfor håpet hun at vernehetsen i lokalavis ikke førte til at folk sluttet å engasjere seg i slike spørsmål. Hetsen fra samfunnets topper ble oppfattet som bevisst hersketeknikk for å bringe naturvernets talspersoner til taushet.

Vernemotstand i Statskog

Som følge av at ulike aktører i saken opererte med forskjellige tall for økonomisk nyttbar skog i Holmvassdalen, ønsket Fylkesmannen i Nordland å foreta en full gjennomgang av skogtakster og bestandstall. Dette var nødvendig for å fjerne all usikkerhet om faktaforhold, slik at beslutningsgrunnlaget for sentrale politikere skulle være korrekt og etterprøvbart. Dette var likevel ingen enkel oppgave, siden Statskog Nordland ikke ville levere fra seg tallmaterialet. Imidlertid forelå den tidligere nevnte samarbeidsavtale mellom Statskog SF og Direktoratet for naturforvaltning[Sluttnote 48]. Avtalen levnet ikke tvil om at miljøvernmyndighetene skulle ha tilgang til Statskog sine skogopplysninger. Etter mange purringer pr. telefon og e-post, så Fylkesmannen seg nødt til slutt å skrive brev til Statskog Nordland og henvise til avtalens pkt. 3 b for å få ut nødvendige opplysninger[Sluttnote 49]. Deretter engasjerte Fylkesmannen en uavhengig skogsakkyndig, forstkandidat Nils Midtgaard, som gjennomgikk materialet og foretok nye beregninger av den drivverdige delen av den produktive kubikkmassen i Holmvassdalen, inklusive fratrekk av økonomiske nullområder, registrerte nøkkelbiotoper og et administrativt fredet område[Sluttnote 50]. Midtgaard kom da fram til ca 33 200 kubikkmeter drivverdig kubikkmasse i området, det vil si ca 10 000 kubikkmeter mindre enn Statskogs egne beregninger på 43 000 kubikkmeter økonomisk drivverdig skog[Sluttnote 51]. Det innebar at kun ca 500 kubikkmeter pr år var tilgjengelig når slipandelen på 45 prosent var trukket fra, som tilsvarte knapt en prosent av sagbrukets årlige forbruk[Sluttnote 52]. Dette tilsvarte omtrent tre - 3 - dagers drift av Nord-Norges største sagbruk, Bergene Holm Nesbruket, som lå plassert i Mosjøen. Det kan derfor synes som Statskog Nordland forsøkte å opprettholde et inntrykk av at Holmvassdalen hadde mer drivverdig trevirke enn tilfelle var. Dermed er det nærliggende å hevde at Statskogs regionale ledelse drev politisk påvirkning for at Holmvassdalen ikke skulle vernes. Det var en risikofylt veg å gå siden Stortinget hadde bestemt at mye av skogvernet skulle skje nettopp på statsgrunn.

Et oppslag i Aftenposten satte fokus på problemet, noe som ga kraftig gjenlyd i Statskogs korridorer. Norges Naturvernforbund satt på opplysningene som lå til grunn for oppslaget, blant annet ble det vist til e-post utvekslinger i et utdypende skriv til Landbruks- og matdepartementet[Sluttnote 53]. De tette og nære forbindelsene mellom Statskogs skogsjef i Mosjøen og den lokale ledelsen i Bergene Holm Nesbruket og direktøren i Arbor Hattfjelldal ble her dokumentert. I oppslaget ble det hevdet at Statskogs ledelse i Mosjøen hadde koordinert høringsuttalelsene og skrevet slike uttalelser på vegne av skognæringene. Dette kunne også dokumenteres ved at ulike uttalelser ble sammenlignet. Det viste seg at de inneholdt de samme formuleringer og tegnfeil. Dessuten ble ferdigskrevne uttalelser viderefremmet pr. e-post mellom ulike aktører og trolig sendt til langt flere enn de opprinnelig var tiltenkt. Noen hadde imidlertid glemt å slette tidligere oversendelser, slik at det gikk tydelig fram hvem som var opprinnelig forfatter og *"edderkoppen"* i nettet. Avisa skrev: *"Aftenposten kjenner til at setninger og avsnitt i svært mange av de negative høringsuttalelsene til vern av området som er kommet inn til Fylkesmannen, er helt lik Statskogs."*[Sluttnote 54]. Uttalelsene var altså kopier av hverandre og kom opprinnelig fra Statskogs kontorer i Mosjøen.

Til tross for dokumentasjonen, benektet skogsjefen i Statskog Nordland at de hadde forfattet

høringsuttaler for næringslivet. Bergene Holm Nesbruket og Arbor Hattfjelldal bekreftet likevel at de hadde et nært og godt samarbeid med Statskogs ledelse i Mosjøen, også i arbeidet mot vern. Disponent Terje Johansen i Bergene Holm Nesbruket uttalte i Aftenposten at de hadde gjort det de kunne for å øve press mot fylkesmann og regjering, i samarbeid med Statskog. Direktør Ove Brattbakk i HelgelandsKraft var også på banen og kritiserte vern av barskog, fordi nye reservater kunne stoppe deres utbyggingsplaner. Han uttalte: *"Vårt selskap er ikke høringsinstans når det gjelder forslag om barskogvern, men vi har fått kjennskap til forslagene gjennom Statskog."*[Sluttnote 55]. Gjermund Andersen, leder i Naturvernforbundets skogutvalg, var derfor svært kritisk til Statskog Nordlands rolle i verneprosessen og uttalte i avisoppslaget: *"Statskog Nordland har gått fra å drive forvaltning til å drive politikk når de skriver uttalelser på vegne av næringsliv og organiserer en motstand"*. Oppslaget i Aftenposten var trolig en av flere grunner til at Statskog senere måtte omorganisere og skifte ut folk i ledelsen i Mosjøen.

Den massive motstanden mot vern av Holmvassdalen førte imidlertid fram for motstanderne. Den endelige avgjørelsen om utsettelse kom trolig da representanter fra trelastindustrien med Reidar Bergene Holm i spissen, ordførere fra regionen og fylkesrådslederen møtte hos Miljøverndepartementet, like før vedtaket om vern var ventet høsten 2005. Verneforslaget for Holmvassdalen ble da tatt ut av vernplanen for andre gang og lagt på vent. Begrunnelsen var at en ville se området i sammenheng med de øvrige områder på statsgrunn i Nordland, som på oppdrag fra Stortinget ble vurdert for vern.

Det innebar blant annet at Statskogs ledelse i Mosjøen aldri kom til å imøtegå det faktum at de hadde skrevet negative høringsuttalelser på vegne av det trebaserte næringslivet, ei heller påstanden om at Statskog ikke hadde hogd i tråd med prognosene for balansekvantumet, slik også Fylkesmannen ettertrykkelig hadde påpekt[Sluttnote 56]. Dette ble for kontroversielt og ville gi foretaket uønsket oppmerksomhet. Men like klart var det at en hogst i Holmvassdalen ville gi Statskog ytterligere negativ omtale og skandalisere foretaket.

Et politisk vendepunkt

Statskogs ledelse i Mosjøen hadde fått sitt ønske oppfylt og holdt derfor fast på sitt mål om å hogge i Holmvassdalen, selv om både Fylkesmannen, Direktoratet for naturforvaltning og en rekke uavhengige fagrapporter hadde anbefalt vern. Begrunnelsen for å utsette et vernevedtak for området var at det skulle behandles samtidig med flere andre områder i Nordland på et senere tidspunkt. Miljøverndepartementet satt altså med nøkkelen til spørsmålet om vern av Holmvassdalen.

Det politiske maktskiftet førte til at miljø- og utviklingsminister Erik Solheim entret podiet i 2007, etter hvert med Heidi Sørensen som statssekretær. Varaordfører i Vefsn, Johanne Skjøberg fra SV, spilte inn vern av Holmvassdalen gang på gang overfor partiets miljøvernutvalg og statssekretæren[Sluttnote 57]. Samtidig kom ny og utfyllende kunnskap på bordet om konsekvensene av skogvern på Helgeland. Fylkesmannen i Nordland som saksutreder ønsket å belyse fakta best mulig for den politiske beslutningsprosess, og bestilte tre utredninger fra uavhengige instanser[Sluttnote 58]. Den ene utredningen omhandlet konsekvenser for skogindustrien med utgangspunkt i verneomfanget. Konklusjonen for Holmvassdalen var at et vern hadde minimal betydning for råstofftilgangen til de to store skogaktørene Bergene Holm Nesbruket og Arbor Hattfjelldal. Dessuten hadde førstnevnte bedrift lagt ned sagbruket i Vefsn i oktober 2008 og tømmeret ble derfor fraktet ut av regionen. Dette gjorde at argumentene mot vern ble betraktelig svekket.

For å styrke den faglige argumentasjonen for vern av Holmvassdalen, ble nye undersøkelser gjort på idealistisk grunnlag i 2007 og 2008, siden registreringsarbeidet i regi av DN i 2004 var blitt utført i begynnelsen av august etter en svært tørr sommer. Derfor ble det påvist svært få jordboende sopparter i motsetning til de andre områdene i regionen som ble registrert året etter, som var en usedvanlig god sopphest. I tillegg ble de ornitologiske verdiene ytterligere dokumentert. SABIMA arrangerte et sopp- og registreringskurs i dalføret i 2008, som også dokumenterte en rekke nye arter for området. Til sammen ble svært mange nye rødlistearter, sjeldne arter og arter med ny nordgrense påvist, til tross for at store deler av det innsamlede materialet fremdeles ikke var gransket. Noen av artene var dessuten med stor grad av sikkerhet ny for vitenskapen. Registrantene skaffet seg gradvis et solid nettverk av kvalifiserte spesialister som sørget for identifisering av artene. I sum styrket dette argumentasjonen for vern, som gjorde et solid inntrykk på sentrale myndigheter når det gjaldt områdets naturkvaliteter. Da vedtaket om vern ble fattet, var hele 50 rødlistearter kjent fra området[Sluttnote 59].

Den store mengden rødlistearter ble også trukket fram som en viktig årsak til vern, både av Fylkesmannen, Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet, selv om det var vanskelig å nå fram med slike argumenter lokalt. I tillegg vektla departementet betydningen av at store skogarealer i regionen over lang tid hadde vært *'meget intensivt drevet'* og at dette tilsa at det var spesielt viktig å ivareta gjenværende gammel verneverdig skog for å sikre truede/ sjeldne skogtyper og arter i et landskapsperspektiv[Sluttnote 60]. Miljøverndepartementet poengterte videre at vernet kun berørte 0,8 – 1,4 prosent av det årlige forbruket av trevirke for Arbor Hattfjelldal og Bergene Holm Nesbruket. Det kunne ikke ha avgjørende betydning for de to bedriftene, slik de hadde påstått i høringen. Departementet viste også til at produktivt skogareal i Holmvassdalen utgjorde ca. 0,07 prosent av produktivt skogareal i fylket. Dalførets økologiske funksjon som spredningskorridor for arter i skogområder mellom Trøndelag og Nordland ble også framhevet. Statskogs påstander om nødvendigheten av å hogge i Holmvassdalen ble også direkte kommentert av statsråd Erik Solheim i et radioprogram[Sluttnote 61]. Han betraktet Statskogs argumenter mot vern som påfunn, såkalte *"finne-på-argumenter"* og tilbakeviste påstanden om områdets avgjørende betydning for skogindustrien på Helgeland.

Avslutning

I forhold til forskernes anbefalinger er fremdeles for lite produktiv skog vernet her til lands, noe som betyr at den menneskeskapte artsutryddelsen fortsetter. Stortinget vedtok en ambisiøs målsetting om å stanse tapet av biologisk mangfold i Norge innen 2010; men bidro ikke med de ressurser og virkemidler som var nødvendige for å nå målet. Allerede for snart 10 år siden ga Stortinget klare politiske føringer om at betydelige skogområder på statsgrunn, med høye naturfaglige kvaliteter, skulle vurderes for å finne fram til egnede områder for vern. Tilfellet Holmvassdalen viser likevel at selv store og meget godt dokumenterte verneverdier tar svært lang tid å sikre.

Som nevnt har Stortinget gitt klare politiske føringer gjennom behandlingen av flere stortingsmeldinger om at betydelige arealer på statsgrunn skal vernes. Like fullt blir slike prosesser trenert og motarbeidet både fra statlige og kommunale skogbruksmyndigheter og fra deler av statsforetaket Statskog. Selv om styret i Statskog SF har inngått en avtale med Direktoratet for naturforvaltning om å stille egnede arealer til rådighet, har regionale aktører i Statskog iherdig jobbet etter en helt annen agenda, både i saken om Holmvassdalen og flere andre saker i Nordland [Sluttnote 62].

Pr. mars 2011 ligger 12 høyt prioriterte skoglokaliteter på Helgeland, ferdig utredet og klare for vern, på vent i Miljøverndepartementet. Alle lokalitetene er del av Vefsnas nedbørsfelt. På nytt har Statskog motarbeidet verneprosessen og foreslått en rekke områder av disse frigitt for kraftutbygging og skogsdrift [Sluttnote 63]. Det er bred politisk enighet om å øke skogvernet, og om at statens egne skoger skal brukes aktivt i dette arbeidet. Dersom noen av områdene, som alle har høye naturverdier, blir frigitt for hogst og kraftutbygging, slik Statskog ønsker fra sentralt hold, vil kvalitetene trolig gå tapt. Mange av områdene har store forekomster av kalkskog og andre truede skogtyper. Her fins et høyt arts mangfold, som i sum vil dekke opp mange av de påviste manglene i representativitet i skogvernet nasjonalt. Ut fra erfaringene fra Holmvassdalen er det overveiende sannsynlig at mange av områdene har langt flere sjeldne og truede arter enn det som hittil er dokumentert [Sluttnote 64]. Det er overveiende sannsynlig at nye arter for vitenskapen også fins.

Statskogs holdninger i saken om Holmvassdalen var utelukkende skogbruksfaglig fundert og var et resultat av bestandsskogbrukets ensidige vektlegging av økonomiske hensyn i omgang med skogressursene. Maksimal uttelling i kubikk, kroner og ører var det fremste målet for driftsoppleggene, som innebar at all skog ble hogd ut til store flater. Omtanken for livet i skogen, med sine utallige krav til variasjon av intakte naturmiljø, var underordnet og i beskjeden grad på dagsorden.

På slutten av 1990-tallet var store naturverdier allerede kjent i Holmvassdalen. Likevel tvang Statskog Nordland og landbruksmyndighetene gjennom vegbygging, fordi det hadde gått atskillig prestisje i saken. Skogbrukets eget 'Levende Skog' - prosjekt skulle brukes for å vise politikere og skogbruksmiljø at det også gikk an å drive hogst i de aller mest artsrike skogene, og i Nordland ble Holmvassdalen gjenstand for eksperimentet. Slik kunne skogbrukets folk håpe at behovet for vern minsket. Men ingen av de fagbiologene som i utgangspunktet var involvert, ville være med da de innså i hvilken retning det bar, og de som arbeidet for hogst kunne derfor ikke legitimere grunnlaget for strategien sin. I løpet av de nesten 15 åra som verneprosessen varte, ble stadig nye funn av sjeldne arter gjort og ny skogøkologisk kunnskap kjent, som fortløpende styrket de biologiske argumentene i saken. Tida jobbet derfor for vern av Holmvassdalen, og så lenge hogst ikke skjedde som punkterte området, ble det vanskelig å unngå vern på sikt.

Litteratur

Astrup, R et al.. (2009) Analyse av tilgjengelige skogressurser på Helgeland i forhold til vern : konsekvenser for virkestilgang og naturverdier. Oppdragsrapport fra Skog og Landskap.

Framstad, E., et al. (2002). Evaluering av skogvernet i Norge. Trondheim: Norsk institutt for naturforskning.

Fylkesmannen i Nordland: Holmvassdalen i Grane – Oversendelse av sammendrag av uttalelser, samt FMs kommentarer og tilrådninger til DN, dat. 20.06.2005, sign Gunnar Rofstad, seksjonsleder og Ansgar Aandahl, rådgiver.

Gaarder, G.(1998) Inventering av barskog i Midt-Norge og Buskerud i 1997. Miljøfaglig Utredning, rapport 1998:1.

Kveli, J, Tømmerås, S. H. (2006), Analyse av tilgjengelige skogressurser på Helgeland, Utredning nr 74.

Lorås, J. (2010). *Holmvassdalen – en biologisk oase. Historie, natur, vern. Valdres Media.*

Løvland, J., Bay-Larsen, I. (2008) Vern av skog på statens grunn på Helgeland: konsekvenser for skogindustrien. NF-rapport Nordlandsforskning nr 7/2008.

Midtgaard, N. (2005). *Noen samfunnsmessige konsekvenser av skogvern – Eiterådal, Holmvassdal & Lomsdal-Visten*, rapport mai.

Miljøverndepartementet (2008). *Foredrag til Kongelig resolusjon om verneplan for skog*. Statsråd: Erik Solheim, 19.12.

Notat 23.07.92 av dr. scient. H. Korsmo: Befaring av Gåsvatnområdet, Grane i Nordland. På oppdrag av Fylkesmannen i Nordland.

Pressemelding fra Bergene Holm AS dat. Mosjøen 19.10.08, Bergene Holm AS Nesbruket, Terje Johansen, Avd. dir.

Samarbeidsavtale mellom Statskog SF og Direktoratet for naturforvaltning om vern av skog på Statskog SFs eiendommer, signert Janne Sollie, Direktoratet for naturforvaltning og Asbj. Mathisen, Statskog SF.

Skogvern Nordland. Forslag til endringer. 2010 Statskog.

St.meld. nr 68 (1980-81) – Vern av norsk natur og St. meld. nr. 46 (1988-89) – Miljø og utvikling

St.meld. nr. 40 (1994-95) – Opptrapping av barskogvernet mot år 2000

Stortingets innstilling S.nr.288 (2004-2005) Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand. (Internett)

Svalastog, D. (1996). Tilleggsinventering av verneverdig barskog i Midt-Norge. NINA oppdragsmelding 394: 1-50.

Toft, A. (1993). *Reindrift og skogbruk i Nord-Trøndelag*. Ei undersøkning om rein sin bruk av skogområda og tilhøvet mellom skogbruket og reindriften der. Hovedoppgåve ved Norges Landbrukshøgskule, institutt for skogfag, NLH.

Intervju

Ansgar Aandahl, rådgiver hos Fylkesmannen i Nordland

Arnodd Håpnes, fagbiologisk rådgiver i WWF

Erling Wengstad, pensjonert fullmektig i Statskog

Johanne Sjøberg, varaordfører i Vefsn kommune

Radio

NRK P1 'Friluftsmagasinet' 20.12.2009.

Aviser og tidsskrift

Aftenposten 27.07. 2005, 'Saboterer verneplan' av Ragnhild Nordahl Næss.

Helgeland Arbeiderblad, Mosjøen

'Fossekallen', internblad for Statskog.

Korrespondanse

Brev fra Nordland fylkeskommune sign. fylkesråd Heidi Kristin Sæthre til Miljøverndepartementet, dat. 04.04. 2005.

Brev dat. 17.02. 2005 fra Fylkesmannen i Nordland til Statskog Nordland.

Brev fra Norges Naturvernforbund, skogutvalget ved Gjermund Andersen, leder til Landbruks- og matdepartementet, dat. 25.07. 2005.

Internett

Abel, K., Hofton, T. H. og Reiso, S. (2005). *Naturverdier for lokalitet Holmvassdalen, registrert i forbindelse med prosjekt Statskog 2004*, DP 1. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning. Holmvassdalen (direkte link: <http://borchbio.no/narin/?nid=1259>)

Sluttnoter

Sluttnote 1: Framstad et. al 2002.

Sluttnote 2: Abel, Hofton, Reiso 2005:Internett.

Sluttnote 3: St. meld. nr 25 (2002-2003)

Sluttnote 4: Samarbeidsavtale mellom Statskog SF og Direktoratet for naturforvaltning om vern av skog på Statskog SFs eiendommer, signert Janne Sollie, Direktoratet for naturforvaltning og Asbj. Mathisen, Statskog SF, datert 26.01. 2004.

Sluttnote 5: 'Miljøfiendtlig skogsdrift' av Arnfinn Monsen, Helgeland Arbeiderblad (H.A). 30.10.1993, 'Urskogen bør få stå' av Anne Kristine Bastholm, H.A. 06.11.1993, 'Ærlig talt! Kuttister' av Olav Skårdalsmo, H.A.17.11.1993, 'Gammel Graneskog får stå?' av Anne-Kristine Bastholm, H.A. 6.12.1993, 'Ærlig talt! Inn i granskogen' av Olav Skårdalsmo.

H.A. 21.08. 1992, 'Harme over skogsdrift' av Alf Vesterbekkmo. Intervju med Roger Børresen og Bjørn Bråten.

H.A. 06.12.1993, 'Ja til samarbeid, nei til urskogvern' av Geir Arne Glad.

H.A. 07.02. 1996, 'Iskald krangel om hogst' av Rune Pedersen

H.A. 20.12.1990, 'Naturpark på Røsvassholmen' av Åkervik grendelag, Odd Bakken, leder.

H.A. 09.02. 1991, 'Skogsdrift på Røsvassholmen' av Karl W. Aakervik.

Gunder Løvlimo til Rana Blad, gjengitt i 'Fossekalen', internblad for Statskog, nr. 7, oktober 1994, s. 6.

Utdrag fra Rana Blad, gjengitt i 'Fossekalen', internblad for Statskog, nr. 7, oktober 1994, s. 6.

H.A. 10.11.1993, 'Ærlig talt! Kuttister' av Olav Skårdalmo.

H.A. 07.01. 1994, 'Sabotasje mot skogsmaskin' av Rune Pedersen.

Sluttnote 6: Notat 23.07.92 av dr. scient. H. Korsmo: Befaring av Gåsvatnområdet, Grane i Nordland. På oppdrag av Fylkesmannen i Nordland, samt Edvardsen 1974:417.

Sluttnote 7: Toft 1993: 70-85.

Sluttnote 8: H.A. 07.10. 1993, 'Fortjener Statskog arbeidsro?' Av Einar Grannes.

Sluttnote 9: H.A. 08.11.1996, 'Barskogvern og skogressurser' av Einar Grannes.

Sluttnote 10: H.A. 07.12.1993, 'Naturvern og gammelskog' av Einar Grannes.

Sluttnote 11: H.A., 30.10.1993, 'Urskogen bør få stå' av Anne Kristine Bastholm

Sluttnote 12: H.A. 20.01.1994, 'Barskogvern på Helgeland' av Einar Grannes.

Sluttnote 13: H.A. 16.04. 1994, 'Fakta og følelser i skog-debatt' av Alf-Einar Kvalvåg

Sluttnote 14: Erling Wengstad pers. med. 16.12.2009.

Sluttnote 15: St.meld. nr 68 (1980-81) – Vern av norsk natur og St. meld. nr. 46 (1988-89) – Miljø og utvikling

Sluttnote 16: St.meld. nr. 40 (1994-95) – Opptrapping av barskogvernet mot år 2000

Sluttnote 17: Norsk Institutt for Naturforskning (NINA), som et ledd i å kartlegge skogområder for vern på landsbasis med bakgrunn i *St. meld. nr. 40 (1994-95) – Opptrapping av barskogvernet fram mot år 2000.*

Sluttnote 18: Feltskjema med tilhørende kart, Siste Sjanse.

Sluttnote 19: Arnodd Håpnes, pers. med. 08.12.2009.

Sluttnote 20: 'Fossekalen', internblad for Statskog, nr 2, 1995.

Sluttnote 21: Svalastog (1996) fastslo at et 2800 daa stort på vestsida av elva var sterkt verneverdig.

Sluttnote 22: Gaarder 1998

Sluttnote 23: H.A. dat. 05.01. 2000, 'Stridsområde ut av verneforslag', av Alf Vesterbekkmo.

Sluttnote 24: H.A. dat. 04.09. 2001, 'Hva er en landskapsøkologisk plan for Statskog?' av Arnodd Håpnes

Sluttnote 25: H.A. dat.23.09. 2001, 'Skal miljøsikre skogsdrifta i Holmvassdalen' av Nils Lorentsen

Sluttnote 26: Martin Håker, pers. meddelt 14.02.2010.

Sluttnote 27: Fylkesmannen i Nordland: Holmvassdalen i Grane – Oversendelse av sammendrag av uttalelser, samt FMs kommentarer og tilrådninger til DN, dat. 20.06.2005, sign Gunnar Rofstad, seksjonsleder og Ansgar Aandahl, rådgiver, s. 6.

Sluttnote 28: H.A. 04.04. 2005, 'Går mot fredning av Holmvassdalen' av Alf Vesterbekkmo.

Sluttnote 29: H.A. 21.04. 2005, 'Frykter skogvern svekker bedrifter' av Alf Vesterbekkmo

Sluttnote 30: H.A. 20.10.2008, 'Slutt for sagbruket' av Snorre Sjøvoll.

Sluttnote 31: Pressemelding fra Bergene Holm AS dat. Mosjøen 19.10.08, Bergene Holm AS Nesbruket, Terje Johansen, Avd. dir.

Sluttnote 32: H.A. 22.10. 2008, 'Alvorlig for lokalsamfunnet' av Snorre Sjøvoll.

Sluttnote 33: Brev fra Nordland fylkeskommune sign. Heidi Kristin Sæthre til Miljøverndepartementet, dat. 04.04. 2005.

Sluttnote 34: H.A. 23.06. 2005, 'Ønsker en langt bredere prosess' av Rune Pedersen.

Sluttnote 35: H.A. 23.06. 2005, 'Fornøyd med vern' av Rune Pedersen.

Sluttnote 36: Fylkesmannen i Nordland: Holmvassdalen i Grane – Oversendelse av sammendrag av uttalelser, samt FMs kommentarer og tilrådninger til DN, dat. 20.06.2005, sign Gunnar Rofstad, seksjonsleder og Ansgar Aandahl, rådgiver, s. 20.

Sluttnote 37: H.A. 08.07. 2005, 'Galt å verne Holmvassdalen' av Tor Martin Leines Nordaas.

Sluttnote 38: Brev til MD datert 12.05. 2008, Foredrag til Kongelig resolusjon om verneplan for skog 19.12.2008, s. 56.

Sluttnote 39: Fylkesmannen i Nordland: Holmvassdalen i Grane – Oversendelse av sammendrag av uttalelser, samt FMs kommentarer og tilrådninger til DN, dat. 20.06.2005, sign Gunnar Rofstad, seksjonsleder og Ansgar Aandahl, rådgiver, s. 20.

Sluttnote 40: Samme sted

Sluttnote 41: Midtgaard 2005.

Sluttnote 42: H.A. 12.07. 2005, 'Vernehysteri' av Alf Vesterbekkmo.

Sluttnote 43: H.A. 20.08.2005.

Sluttnote 44: H.A. 29.04. 2005, 'Reduser fredningsarealet i Holmvassdalen i Grane' av Nordland Senterparti, Janne Sjelmo Nordås, fylkesleder.

Sluttnote 45: H.A. 18.08. 2005, 'Vernekompromiss i Holmvassdalen' av Are Andersen.

Sluttnote 46: E-post fra Arnodd Håpnes, WWF til blant annet Jostein Lorås, dat. 07.09. 2005.

Sluttnote 47: H.A. 15.07. 2005, 'Blir utsatt for vernehets' av Tor Martin Leines Nordaas.

Sluttnote 48: Samarbeidsavtale mellom Statskog SF og Direktoratet for naturforvaltning om vern av skog på Statskog SFs eiendommer, signert Janne Sollie, Direktoratet for naturforvaltning og Asbj. Mathisen, Statskog SF.

Sluttnote 49: Tlf. samtale med Ansgar Aandahl 26.08. 2005. Se også brev dat. 17.02. 2005 fra Fylkesmannen i Nordland til Statskog Nordland.

Sluttnote 50: Midtgaard 2005.

Sluttnote 51: Fylkesmannen i Nordland: Holmvassdalen i Grane – Oversendelse av sammendrag av uttalelser, samt FMs kommentarer og tilrådninger til DN, dat. 20.06.2005, sign Gunnar Rofstad, seksjonsleder og Ansgar Aandahl, rådgiver, s. 30.

Sluttnote 52: Midtgaard 2005:6-8.

Sluttnote 53: Brev fra Norges Naturvernforbund, skogutvalget ved Gjermund Andersen, leder til Landbruks- og matdepartementet, dat. 25.07. 2005.

Sluttnote 54: Aftenposten 27.07. 2005, 'Saboterer verneplan' av Ragnhild Nordahl Næss.

Sluttnote 55: H.A. 17. 07. 2005, 'Nye verneforslag stopper HK-planer'.

Sluttnote 56: Fylkesmannen i Nordland: Holmvassdalen i Grane – Oversendelse av sammendrag av uttalelser, samt FMs kommentarer og tilrådninger til DN, dat. 20.06.2005, sign Gunnar Rofstad, seksjonsleder og Ansgar Aandahl, rådgiver, s. 30.

Sluttnote 57: Opplyst av Johanne Sjøberg, 26.06. 2009.

Sluttnote 58: Astrup, R et al.. (2009), Kveli, J, Tømmerås, S. H. (2006) og Løvland, J., Bay-Larsen, I. (2008)

Sluttnote 59: Lorås 2010:149

Sluttnote 60: Miljøverndepartementet 2008:58.

Sluttnote 61: NRK P1 'Friluftmagasinet' 20.12.2009.

Sluttnote 62: H. A. 18.10. 2004, 'Sabotasje fra Statskog, av Stine Skipnes

Sluttnote 63: Skogvern Nordland. Forslag til endringer. 2010 Statskog.

Sluttnote 64: Lorås 2010